

Nieuwsbrief

van de

Vakcommunity Filosofie

1 augustus MMIX

Inhoud

- Redactioneel
 - De Vereniging voor Logica: een dienstbare beroepsvereniging
 - Werk van Kierkegaard komt online te staan
 - Persbericht: Europese medaille voor Nederlandse onderwijswebsite
-

Redactioneel

Geachte leden van de vakcommunity filosofie,

De Nederlandse componist [Theo Loevendie](#) heeft het plan opgevat om [een opera te schrijven over Spinoza](#). Gezien de keuze voor het medium van opera valt te betwijfelen of dit project ertoe gaat leiden of hiermee massaal jongeren gaan worden geïnteresseerd voor de filosofie van Spinoza. Gezien Loevendies gedachte om de opera te laten eindigen met Spinoza's verbanning uit Amsterdam, is het ook de vraag of de opera veel recht zal doen aan de filosofie van Spinoza.

Spinoza leidde een rustig en teruggetrokken leven waarin wel degelijk voldoende dramatische effecten zijn te onderscheiden. Dat hebben Dimitri Frenkel Frank, met zijn toneelstuk *Spinoza*, en Theun de Vries, met zijn filmscript *De Gezegende*, allebei laten zien. Het betreft stukken met voldoende spanning, zonder dat de geschiedenis is ingeruild voor een hoeveelheid indianenverhalen. Ook de filosofie van Spinoza wordt niet ondergesneeuwd door een mistig geheel van dichtelijke vrijheden.

Nu Loevendie echter als hoogtepunt voor ogen staat met de banvloek van een koor van acht rabbijnen, valt te vrezen dat er zomaar wat op de planken verschijnt dat nauwelijks recht doet aan het leven en werk van Spinoza. Ten tijde van de banvloek had Spinoza nog niets gepubliceerd dat hem in de problemen kon brengen en de Amsterdamse archivaris Odette Vlessing heeft enkele jaren geleden al verdedigd dat de banvloek van Spinoza niet zozeer samenhang met zijn ideeën, maar met zijn weigering van een negatieve erfenis. De belangrijkste bijdrage aan de filosofie leverde Spinoza niet met, maar na de banvloek die over hem werd uitgesproken.

Walfred Haans
communitymanager

De Vereniging voor Logica: een dienstbare beroepsvereniging

In 1947 richtte de logicus en wiskundige [Evert Willem Beth](#) de Nederlandse [Vereniging voor Logica en Wijsbegeerte der Exacte Wetenschappen \(VvL\)](#) op. In de loop der jaren is het geworden tot een zeer gevarieerd gezelschap van mensen met belangstelling voor logica. Ik interviewde Prof. [dr. Rineke Verbrugge](#), hoogleraar kunstmatige intelligentie aan de Rijksuniversiteit te Groningen over de doelstellingen, visie en activiteiten van deze vereniging.

Wat is de VvL voor een vereniging?

Het vooral een beroepsvereniging met meer dan honderd leden. De meeste leden hebben wiskunde of filosofie gestudeerd met als hoofdvak logica, maar we hebben ook academici die vanuit andere vakken belangstelling hebben voor logica, zoals natuurkundigen, onder onze leden. Een belangrijk deel van onze leden heeft een baan aan de universiteit, bijvoorbeeld bij de studierichtingen informatica of wiskunde, maar er zijn ook leden die in het bedrijfsleven werken, bijvoorbeeld bij een uitgeverij of een bank of die als docent wiskunde lesgeven bij een hbo-instelling.

Wat voor activiteiten organiseert de VvL?

Het gaat om activiteiten over logica die geschikt zijn voor een breder publiek. Zo hebben we thema's zoals de toekomst van de logica en taal bij de kop genomen en hebben we ook jubilea, zoals de honderdste verjaardag van de [stelling van Gödel](#) aangeprezen. Daarnaast haken we aan bij activiteiten die andere organisaties plannen en subsidiëren wij initiatieven van bijvoorbeeld promovendi in de logica.

Betekent de benaming van de vereniging dat jullie een exclusief verband zien tussen logica en de exacte wetenschappen?

Nee, dat is een erfenis van Evert Willem Beth, die zeer was geïnteresseerd in de grondslagen van de wiskunde en de wijsbegeerte van de exacte wetenschappen. De laatste tijd leggen we echter wel bredere verbanden, bijvoorbeeld ook tussen logica en sociale wetenschappen en economie. Dat heeft bijvoorbeeld geleid tot een bijeenkomst [over 'Logics for interacting agents'](#) die naar aanleiding van het NIAS project [workshop over Games, Action and Social Software](#) werd georganiseerd. Daarbij kwamen zaken zoals speltheorie en protocollen voor geheimhouding aan de orde. Het heeft ook geleid tot het boek [Discourses](#)

[on Social Software, samengesteld door Jan](#)

[van Eijck](#) en mij. Daarnaast worden er ook verbanden gelegd tussen logica en taal, vooral onder invloed van [Johan van Benthem](#), die in de jaren '80 aan de Universiteit van Amsterdam het [ILLC](#) oprichtte, waar veel onderzoek werd gedaan naar onder veel meer [Montague-grammatica](#).

Bij de samenstelling van het bestuur van de VvL valt op dat het overwegend mensen zijn die verbonden zijn met het vakgebied informatica. Wat maakt dat informatica zo relevant?

Heel veel logici werken in de theoretische informatica: ze doen bijvoorbeeld onderzoek naar de grondslagen van databases. Of ze werken bijvoorbeeld bij kunstmatige intelligentie om te bezien op welke wijze computerprogramma's kunnen samenwerken. Van de andere exacte wetenschappen komt vooral de afhankelijkheid van de wiskunde goed uit de verf. Dat de samenwerking met overige exacte wetenschappen de laatste tijd niet zo van de grond komt heeft er mee te maken dat daar weinig logici werken. Toch bestaan daar wel mogelijkheden. Zo is er een dag georganiseerd over paradoxen, waaraan de [fysicus Dieks](#) een belangrijke bijdrage heeft geleverd.

Welke betekenis heeft het vak logica volgens de VvL voor de maatschappij?

Daarover bestaat geen officieel standpunt. De [fysicus Feynman](#) vindt dat beta-wetenschappers vooral hun eigen werk moeten doen en zich niet moeten uitspreken over maatschappelijke problemen. Ikzelf vind het echter wel waardevol om maatschappelijke problemen te analyseren met een logische bril. Nederland kent een grote traditie op het gebied van epistemische logica. Daarbij spelen vragen over de manier waarop kennis verandert onder invloed van nieuwe informatie en hoe je zorgt dat bepaalde groepen ergens juist géén kennis

van krijgen. De werkelijkheid is echter complex terwijl de logica kent een hoge graad van abstractie kent. In de herfst is er een volgend evenement gepland over logica en cultuur en daarbij zullen onder meer de Arabische en Indiase logica en de westerse logica van de Middeleeuwen aan bod komen.

Hoe kijkt de VvL aan tegen het voortgezet onderwijs?

In het kader van een speciaal onderwijsproject buiten de VvL om hebben VvL-leden Van Eijck en Visser een interessant boekje geschreven over argumenteren en bewijzen dat speciaal geschikt is voor scholieren. In het algemeen moet ik echter constateren dat in het onderwijs steeds minder wiskunde aan bod komt en daardoor krijgen jongeren op school een minder goed beeld van methodes van bewijzen en argumenten. Daarom is het ook goed dat bij de vakken Nederlands en filosofie daar tegenwoordig wel aandacht aan wordt besteed.

Wat kan de VvL betekenen voor het schoolvak filosofie?

Als een docent een logicus zoekt om deze over een bepaald thema te laten spreken, dan kunnen wij daarvoor namen noemen. Onze activiteiten zijn ook waardevol voor filosofiedocenten in het voortgezet onderwijs en zelfs soms interessant voor scholieren.

Vindt U ook dat het schoolvak filosofie op bepaalde manieren dienstbaar zou moeten zijn aan het logica-onderwijs?

Logica moet een onderdeel zijn van het programma, maar het zou ook goed zijn als filosofiedocenten hun leerlingen zouden weten door te verwijzen naar relevante boeken en naar vervolgstudie waarbij logica aan bod komt, zoals wijsbegeerte, kunstmatige intelligentie, informatica en wiskunde.

Interviewer: Walfred Haans

Werk van Kierkegaard komt online te staan

Het [Kierkegaard Forsknings-center \(SKC\)](#) van de universiteit van Kopenhagen heeft de afgelopen vijftien jaar het volledige werk van de Deense 19de-eeuwse filosoof Søren Kierkegaard, inclusief zijn onuitgegeven geschriften, dagboeken en notities, systematisch en met commentaar bijeengebracht in een reeks in totaal 55 banden,. Er komt nu ook een online-uitgave. Opzet is ook om het werk zo mogelijk integraal over te zetten in het Engels, Duits, Frans en Spaans. Delen worden ook vertaald in onder meer het Chinees en het Tsjechisch. In het Nederlands verscheen inmiddels een vertaling van [Vrees en beven](#).

Persbericht: Europese medaille voor Nederlandse onderwijswebsite

De Stichting Digitale School, bekend van de [internetsite Digischool](#) voor leerlingen en docenten, ontving op 19 juni in Berlijn de Comenius-EduMedia-medaille voor multimediatproducten in het onderwijs.

[Digischool](#) ontving de prijs wegens haar verdiensten op het gebied van digitale vaklokalen voor leerlingen en docenten, het in samenwerking met de Stichting [Kennisset](#) aanbieden van docentencommunities, het

grote aantal gebruikers en het open karakter van het aanbod.

"We wilden een plek op internet maken, waar leerlingen echt het gevoel hebben, dat ze iets kunnen leren!", aldus directielid Erik Verhulp. Met dat idee begon in een middelbare school

in Voorburg in 1995 een initiatief van twee docenten dat uit zou groeien tot een internetportaal voor leerlingen en docenten dat maandelijks zo'n 1,5 miljoen bezoekers telt. Verhulp: "Leerlingen en docenten herkennen zich in wat we aanbieden. We proberen dat aanbod voortdurend actueel te houden, met behulp van de mensen die voor de klas staan."

De Comenius-EduMedia prijs werd dit jaar voor de 13e keer door het Berlijnse "Institut für Bildung und Medien" uitgereikt en geldt als de belangrijkste Europese prijs voor kwalitatief hoogwaardig multimediaal lesmateriaal. De jury bestaat uit onderwijs- en multimediaspecialisten uit tien Europese landen. Van de 170 inzendingen vielen er dit jaar 25 in de prijzen.